

מ ב ו א

חוק הגמלאות לנפגעי ספר, תשי"ז-1957, מזכה לגמלאות את כל מי שנפגע בפעולות איבה, משנת 1949 ואילך, אם מקום מגוריו בספר, או שהוא מועסק בספר או ממלא בו תפקיד מטעם רשות ממשלתית או מקומית. החוק היה מותאם למצב הימים ההם, כאשר פעולות האיבה פגעו בעיקר ביושבי הספר והם היו כמעט היחידים שנשארו בסבל המלחמה הנמשכת. לא כן המצב כיום כשפעולות האיבה משתרעות על פני כל הארץ ואף מגיעות אל מחוץ לגבולותיה.

החוק המוצע מזכה לגמלאות את כל מי שנפגע מתחילת מלחמת ששת הימים, כ"ו באייר תשכ"ז (5 ביוני 1967).

אם הנפגע הוא תושב ישראל או אזרח ישראל ישולמו הגמלאות בין אם הפגיעה היתה בארץ ובין אם היתה מחוצה לה, ואם הוא שהה בישראל על-פי אשרה או רשיון לפי חוק הכניסה לישראל — ישולמו הגמלאות רק אם הפגיעה היתה בישראל או בשטח אחר שקבע שר הבטחון בצו.

המושג של "פגיעת איבה" יכלול מעתה כל פגיעה מכוחות של מדינה עוינת או של ארגון עוין, וכל פגיעה בשגגה עקב פעולות איבה יהא מקורה של הפגיעה אשר יהא, ואפילו פגיעה מנשק ללא בעלים שהיה מיועד לפעולת איבה.

כל ההטבות המוענקות לנפגע בעבודה ולתלויים בו על-פי חוק הביטוח הלאומי, יוענקו לנפגע בפעולת איבה ולשאייריו.

הגמלאות יהושבו לפי הכנסת הנפגע או לפי סכום קבוע, הכל לפי הגדול יותר; לאל-מנה שהיא אם לילד תחושב גימלת התלויים לפי הכנסה של 700 לירות (כיום).

רשות מאשרת שימנה שר הבטחון תאשר אם הפגיעה היא פגיעת איבה, ועל החלטתה ניתן לערור לפני ועדת עררים של שלושה.

חוק הגמלאות לנפגעי פעולות איבה, תש"ל-1969

הגדרות

1. בחוק זה –
"פגיעת איבה" –

(1) פגיעה מפעולת איבה של כוחות צבאיים או צבאיים למחצה או בלתי סדירים של מדינה עוינת לישראל, של ארגון עוין לישראל או של מסתנן כמשמעותו בחוק למניעת הסתבנות (עבירות ושיפוט), תשי"ד-1954¹, או פגיעה מפעולת איבה שבוצעה תוך סיוע לאחד מאלה, בשליחותם או מטעמם (לכולם ייקרא להלן – כוחות אויב);

(2) פגיעה בשגגה מידי אדם עקב פעולת איבה של כוחות אויב או פגיעה בשגגה בנסיבות שהיה בהן מקום לחשש סביר כי תבוצע פעולת איבה כאמור;

(3) פגיעה מנשק שהיה מיועד לפעולת איבה של כוחות אויב או פגיעה מנשק שהגיע למקום שבו נמצא כדי למנוע פעולה כאמור אף אם לא הופעל, למעט פגיעה שנפגע בה אדם בגיל 18 ומעלה תוך כדי מעשה בלתי חוקי שלו או מתוך רשלנות פושעת שלו;

"נפגע" – מי שנפגע פגיעת איבה והוא אחד מאלה:

- (1) אזרח ישראל או תושב ישראל, בין שנפגע בישראל ובין מחוצה לה;
- (2) מי שנכנס לישראל על פי אשרה או רשיון שניתנו לפי חוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952², לרבות מי שנכנס לישראל והוא פטור מהצורך באשרה או ברשיון לפי סעיף 17 (א) לחוק האמור, או מי שנכנס לישראל לפי אחד הצווים של שר הפנים מכוח סעיף 17 לחוק האמור, שפורטו בתקנות לפי חוק זה – והכל אם הפגיעה היתה בישראל או בשטח אחר שקבע שר הבטחון בצו לענין זה;

"נשק" – כמשמעותו בחוק השיפוט הצבאי, תשט"ו-1955³;

"חוק הביטוח" – חוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב], תשכ"ח-1968⁴;

"המוסד" – כמשמעותו בחוק הביטוח;

"תלויים" – כמשמעותם בפרק ג' לחוק הביטוח.

דברי הסבר

כניסה או שנכנס לישראל לפי אחד הצווים של שר הפנים מכוח סעיף 17 לחוק האמור שפורט בתקנות לפי חוק זה, ובתנאי שהפגיעה היתה בישראל או בשטח אחר שקבע שר הבטחון בצו.

"נשק" הוגדר בחוק השיפוט הצבאי, תשט"ו-1955, בזו הלשון:

"נשק" – לרבות חלקים ואזורים של כלי נשק, תחמושת, חמרי נפץ וציוד לחימה אחר, מכשירים המשמשים כלי עזר להפעלה או להכוונה של נשק, בין שהנשק ראוי לשימוש ובין שאינו ראוי.

תלויים בנפגע ייחשבו אשתו וילדיה, ובמקרים מסויימים גם הוריה, אחיו ואחיותיו ובעלה של נפגעת – הכל כנקבע בסעיף 74 לחוק הביטוח.

סעיף 1 "פגיעת איבה" – שלוש פנים לה: פגיעה מפעולת איבה של כוחות אויב, פגיעה בשגגה עקב פעולת איבה של כוחות אויב או בשעת חשש לה, ופרט למבוגר שנפגע תוך מעשה בלתי חוקי או מתוך רשלנותו הפושעת – גם פגיעה מנשק שהיה מיועד לפעולת איבה של כוחות אויב או למנוע אותה.

"כוחות אויב" כוללים לא רק את הכוחות של מדינה עוינת לישראל, אלא גם כל ארגון עוין לישראל וכל מסתנן, הם ומסיעיהם ושליחיהם.

"נפגע" ייחשב כל אזרח ישראל או תושב ישראל שנפגע בפעולת איבה בין בישראל ובין מחוצה לה. מי שאינו תושב ישראל או אזרח ישראל יוכר כ"נפגע" רק אם נכנס לישראל על פי רשיון או אשרה לפי חוק הכניסה לישראל או שהיה פטור לפי החוק מחובת אשרה או רשיון

³ ס"ח תשט"ו, עמ' 171.

⁴ ס"ח תשכ"ח, עמ' 108.

¹ ס"ח תשי"ד, עמ' 160.

² ס"ח תשי"ב, עמ' 354.

2. נפגע אדם בניסיונות שיש בהן מקום סביר להניח שנפגע פגיעת איבה, יראו את הפגיעה כפגיעת איבה אם לא הוכח אחרת.

גמלאות לנפגע

3. (א) נפגע יהיה זכאי, בכפוף לאמור בסעיפים קטנים (ב) עד (ה) וכשינויים המחוריינים, לגמלאות לפי תנאי הזכאות שבפרק ג' לחוק הביטוח והתקנות שלפיו; לענין חישוב קצבת הנכות או מענק הנכות של נפגע שהוא בן 18 ומעלה לא יפחתו דמי הפגיעה ליום מ-12.60 לירות או מסכום אחר שקבע שר העבודה באישור ועדת העבודה של הכנסת, כשים לב לתנודות בשכר העבודה (לשניהם) ייקרא להלן – השיעור הקבוע).

(ב) לא היה הנפגע מבוטח בעת הפגיעה לפי סעיף 31 (א) לחוק הביטוח, יהיו דמי הפגיעה ליום מחצית השיעור הקבוע.

(ג) לא ישולמו דמי פגיעה או קצבת נכות בעד הזמן שהנפגע הוא למטה מגיל 14.
(ד) קצבת נכות בעד הזמן שהנפגע הוא בגיל שבין 14 לבין 18 תחושב על בסיס של סכום שלא יפחת ממחצית השיעור הקבוע.

(ה) מענק נכות למי שבשעת הפגיעה הוא למטה מגיל 18 יחושב על בסיס של סכום שלא יפחת ממחצית השיעור הקבוע.

(ו) חרובה קיצבת הנכות על בסיס השיעור הקבוע או מחציתו, לא יחולו הראות סעיפים 66 (ג) ו-67 (ב) לחוק הביטוח.

גמלאות לתלויים

4. (א) גרמה פגיעת איבה למותו של הנפגע, יהיו התלויים בו זכאים, בשינויים המחוריינים, ייבים ובכפוף לאמור בסעיף קטן (ב), לגמלאות לפי סימן ו' לפרק ג' ולפי פרק ג' 1 לחוק הביטוח והתקנות לפיהם.

ד ב ר י ה ס ב ר

כאמור בסעיף זה (להלן – המדד החדש) גדול מהמדד שהיה קיים ביום האחרון לתשלום דמי הפגיעה (להלן – המדד הקבוע), יוגדל סכום דמי הפגיעה המשמש יסוד לחישוב המענק באופן יחסי לשיעור העליה של המדד החדש לעומת המדד הקבוע, ובלבד שדמי הפגיעה המדשמשים יסוד לחישוב המענק לא יעלו על המקסימום שנקבע לפי סעיף 53.

67. (ב) חל שינוי במדד מאז שולמו לראשונה דמי הפגיעה, תוגדל או תוקטן קיצבת הנכות בהתאם לתנודות המדד מאותו תאריך, ובלבד שלא תעלה על המקסימום ליום שנקבע לפי סעיף 53;

אם עקב שינוי במקסימום האמור היו דמי הפגיעה ששולמו פחותים משלושה רבעים משכר עבודתו הרגיל של המבוטח, תחושב קצבת הנכות כאילו היו דמי הפגיעה שלושה רבעים מהשכר הרגיל של המבוטח, אך לא יותר מהמקסימום לדמי פגיעה שעומד בעינו בהודש שבו מגיעה קצבת הנכות.

4 סעיף כ אשר פגיעה גרמה למותו של הנפגע ישולמו גמלאות תלויים לשאריו, וכן יחולו ההוראות שבחוק הביטוח לגבי זכאותה של אלמנה להכשרה מקצועית וזכאותו של יתום שעיקר זמנו ללימודים מקצועיים או על-יסודיים, לדמי מחייה. לאלמנה, אם לילד אחד לפחות, תחושב הקצבה על בסיס 17.50 ל"י ליום או סכום אחר שנקבע לענין מקסימום דמי פגיעה בעבודה בחוק הביטוח.

3 סעיף נפגע בפעולת איבה יהיה זכאי לכל הגמלאות הניתנות לנפגע בעבודה לפי חוק הביטוח, והיינו: גמלאות בעין (ריפוי, החלמה, שיקום רפואי ושיקום מקצועי) וגמלאות במזומנים (דמי פגיעה לתקופה עד 26 שבועות, קצבת נכות או מענק נכות) – והכל לפי התנאים שבחוק הביטוח. דמי הפגיעה יחושבו לגבי מי שהוא מבוטח לפי חוק הביטוח (עובד שכיר, עובד עצמאי וכד') לפי הכנסתו ברבע השנה שקדם לפגיעה, ולגבי מי שאינו מבוטח לפי סכום קבוע (כיום 6.30 ל"י) הניתן לשינוי בצו של שר העבודה; לתקופה עד גיל 14 לא ישולמו לקטין דמי פגיעה.

גמלת הנכות לבן 18 ומעלה תחושב לפי הכנסתו כאמור או לפי סכום קבוע (כיום 12.60 ל"י) הניתן לשינוי בצו של שר העבודה – הכל לפי הסכום הגבוה יותר; ואם אינו מבוטח לפי חוק הביטוח, או שהוא בגיל 14 עד 18 – על בסיס סכום שאינו פחות ממחצית השיעור הקבוע. מענק נכות לנפגע קטין יושלם לפי הכנסתו או לפי מחצית השיעור הקבוע – הכל לפי הסכום הגבוה יותר, והוא ישולם מיד לאחר קביעת דרגת הנכות ולא בעת הגיעו לגיל 18.

אם הקצבה מחושבת לפי השיעור הקבוע לא יחולו הסעיפים בחוק הביטוח הדנים בהצמדה למדד, מאחר שהשיעור הקבוע ניתן לשינוי בצו.

וזו לשון סעיפים אלה:

66. (ג) אם המדד ביום שבו נקבעת דרגת נכות לנכה

(ב) היה הנפגע ערב פטירתו מבוטח לפי פרק ג' לחוק הביטוח תחושב הקצבה של אלמנה לפי סעיף 76 (5) לחוק הביטוח – לפי האחוזים הנקובים באותו סעיף מהסכום הנקוב בלוח ה' לחוק הביטוח כפול שלושים.

מינוי רשות מאשרת 5. שר הבטחון בהתייעצות עם שר העבודה ימנה רשות מאשרת שבסמכותה לאשר כי פגיעה שאירעה היא פגיעת איבה (להלן – הרשות); הודעה על מענה של הרשות יפורסם ברשומות.

ערר 6. (א) הרואה עצמו נפגע מהחלטת הרשות רשאי לערור עליה לפני ועדת עררים של שלושה שמינה שר הבטחון בהתייעצות עם שר העבודה; הודעה על מען הועדה תפורסם ברשומות.

(ב) הערר יוגש בכתב תוך 60 יום מהיום שבו הגיעה לידיעת העורר ההודעה על החלטת הרשות.

(ג) אין אחרי החלטת ועדת העררים ולא כלום.

אישור פגיעת איבה 7. אישורה של הרשות או של ועדת העררים, לפי הענין, כי פגיעה שאירעה היא פגיעת איבה, הוא תנאי מוקדם לכל תביעה לפי חוק זה בפני המוסד.

סמכות בית-דין לעבודה 8. לבית דין אזורי כמשמעותו בחוק בית הדין לעבודה, תשכ"ט–1969⁵, תהיה הסמכות הייחודית לדון ולפסוק בכל תביעה לגמלה לפי חוק זה ובכל תביעה להחזרת גמלה שניתנה בטעות או שלא כדין.

ייצוג בפני בית-דין 9. בכל תביעה על-פי חוק זה נגד הממשלה או של הממשלה ייצג אותה המוסד באמצעות מי שהורשה לכך מטעמו.

תחולת חוק הביטוח 10. סימנים א', ב' ו-ג' לפרק ז', סעיפים 196, 197 ו-198 ופרק י"א לחוק הביטוח והתקנות לפיהם יחולו לענין חוק זה בשינויים המחוייבים.

זכויות נפגע העובד בשליחות הצבא ושאינו 11. (א) נפגע שבשעת פגיעתו היה בשליחות הצבא, כאמור בסעיף 8 (3) לחוק השיפוט הצבאי, תשט"ו–1955, יהיה זכאי לגמלאות לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום), תש"ט–1949⁶, ולא לפי חוק זה.

(ב) מת נפגע כאמור בסעיף קטן (א), יהיו התלויים בו זכאים לגמלאות לפי חוק משפחות חיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), תש"י–1950⁷, ולא לפי חוק זה.

ד ב ר י ה ס ב ר

סעיפים אישור פגיעת איבה הוא תנאי מוקדם, **5 עד 7** לפי סעיף 7, לכל תביעה לפי החוק. מוצע לקיים רשות מיוחדת, שתמנה על דעת שני השרים, למתן האישור, אף ניתנת זכות ערר על החלטתה לפני ועדת עררים.

סעיף 10 מוצע, שכל ההוראות בחוק הביטוח הדנות בענין מתן גמלה לנפגעי עבודה ובהליכים לפני בית-הדין, יהיו חלות גם לגבי גמלאות ותביעות לפי חוק זה.

סעיף 11 נפגע אדם בעת היותו בשליחות הצבא, יהיו הוא או התלויים בו זכאים לגמלה לפי החוקים שנקבעו לנכים או לנספים של צה"ל, ולא לפי חוק זה.

סעיפים כסמכות שיפוטית לענין החוק נקבעת בית **8 ו-9** הדין לעבודה והממשלה תיוצג בכל תביעה משפטית על-ידי המוסד המבצע את החוק.

⁵ ס"ח תשכ"ט, עמ' 70.

⁶ ס"ח תש"ט, עמ' 278.

⁷ ס"ח תש"י, עמ' 170.

12. (א) הזכאי עקב מאורע אחר לגמלה לפי חוק זה ולפי חוק הביטוח – תהיה הזכאות מכוח חוק זה בלבד.

(ב) הזכאי לגמלה, שלא עקב מאורע אחד, לפי חוק הנכים (תגמולים ושיקום), תש"ט–1949, חוק משפחות החיילים שנספו במערכה (תגמולים ושיקום), תש"ו–1950, חוק נכי המלחמה בנאצים, תש"ד–1954⁸, חוק המשטרה (נכים ונספים), תשט"ו–1955⁹, חוק שירות בתי-הסוהר (נכים ונספים), תש"ך–1960¹⁰, או חוק אחר שלפיו משתלמת גמלה מאוצר המדינה (להלן – חוקי גמלאות) ולפי חוק זה, הברירה בידו לבחור באחת מהן: אולם אם הוא זכאי לגמלה עקב מאורע אחד לפי אחד מחוקי הגמלאות ולפי חוק זה, תהיה הזכאות מכוח חוקי הגמלאות בלבד.

13. (א) גמלאות לפי חוק זה יינתנו מאוצר המדינה באמצעות המוסד.

(ב) אוצר המדינה יחזיר למוסד, על פי דרישתו, כל הוצאה שהוציא למתן גמלה ואת החלק היחסי מההוצאות המינהליות של המוסד הנובע מביצוע חוק זה.

14. חוק זה יחול על מי שנפגע בפעולת איבה ביום כ"ו באייר תשכ"ז (5 ביוני 1967) או לאחר מכן; הנפגע לפי חוק זה לא יהיה זכאי לגמלה לפי חוק הגמלאות לנפגעי ספר, תש"ז–1956¹¹.

15. מי שקיבל גמלה לפי חוק הגמלאות לנפגעי ספר, תש"ז–1956, בגין פגיעת ספר שאירעה אחרי כ"ה באייר תשכ"ח (4 ביוני 1967) – תיזקף הגמלה על חשבון הגמלה לפי חוק זה.

16. לא תינתן גמלה לפי חוק זה, להוציא גמלה לפי סעיף 11, על פגיעה מפעולת איבה שאירעה בתקופה שלגביה הודיע שר הבטחון, לאחר התייעצות בועדת החוץ והבטחון של הכנסת, על התלייתו של חוק זה; הודעה לפי סעיף זה יכולה להיות מראש או בדיעבד ותפורסם ברשומות.

17. שר העבודה ממונה על ביצוע חוק זה והוא רשאי להתקין תקנות ככל הנוגע לביצועו.

18. בכל חיקוק בו מאוזכר חוק הגמלאות לנפגעי ספר, תש"ז–1956, יבואו התיאומים כמפורט בתוספת.

דבריו הסבר

סעיפים 14 ו-15 ביוני 1967 ואילך, וכאשר שולמו כבר לנפגע ולשאיריו גמלאות לפי חוק הגמלאות לנפגעי ספר – תיזקף הגמלה ששולמה ע"ח הגמלאות שלפי החוק המוצע.

סעיף 18 יש כמה חוקים שבהם קיימת התייחסות לחוק הגמלאות לנפגעי ספר, ומן הדין הוא שתחול אף לגבי חוק הגמלאות לנפגעי פעולות איבה. מכאן השינויים המחוייבים לשם תיאום זה, ואלה הם:

1. סעיף 15 לחוק הרשויות המקומיות (הסדרת השמירה) קובע:

סעיף 12 מאחר שלפי החוק המוצע הושו זכויות נפגעי פעולת איבה לזכויות נפגעי עבודה, מוצע שאם קיימת עילת תביעה עקב מאורע אחד מכוח שני החוקים – חוק זה וחוק הביטוח – תשולם הגמלה מכוחו של החוק המוצע בלבד. ואילו מי שזכאי עקב מאורע אחד לגמלה לפי חוק זה ולפי חוקי גמלאות אחרים הניתנים מכספי האוצר – ישולמו לו גמלאות מכוח חוקי הגמלאות האחרים. לא כן כאשר פלוני זכאי לגמלה לפי החוק המוצע ולפי חוקי גמלאות אחרים שלא עקב מאורע אחד – כגון אלמנת חייל הנפגעת בפעולת איבה: תהיה לו זכות ברירה בין שני החוקים.

8 ס"ח תשי"ד, עמ' 76.

9 ס"ח תשט"ו, עמ' 74.

10 ס"ח תש"ך, עמ' 37.

11 ס"ח תשי"ז, עמ' 22.

תוספת

(סעיף 18)

1. בחוק הרשויות המקומיות (הסדרת השמירה), תשכ"א-1961¹², אחרי סעיף 15 יבוא:
"גמלאות לנפגעים 15א. מי שקיים חובת שמירה מכוח חוק זה ונפגע תוך כדי השמירה ביום כ"ו באייר תשכ"ז (5 ביוני 1967) או לאחר מכן, דינו כדין נפגע לפי חוק הגמלאות לנפגעי פעולות איבה, תש"ל-1969, והוראות החוק האמור יחולו לגביו ולגבי התלויים בו."
2. בחוק ההתגוננות האזרחית, תשי"א-1951¹³, בסעיף 14ב (א), בסופו יבוא:
"מי שנקרא כאמור ונפגע ביום כ"ו באייר תשכ"ז (5 ביוני 1967) או לאחר מכן תוך כדי מילוי חובתו ועקב מילויה, דינו כדין נפגע לפי חוק הגמלאות לנפגעי פעולות איבה, תש"ל-1969, והוראות החוק האמור יחולו לגביו ולגבי התלויים בו."
3. בחוק הביטוח, בסעיף 168 (א) (3), אחרי פסקת-משנה (ו) יבוא:
"ז) חוק הגמלאות לנפגעי פעולות איבה, תש"ל-1969."
4. בפקודת מס-הכנסה¹⁴, בסעיף 36 (א), אחרי "או מפגיעת ספר" יבוא "או מפגיעת איבה" ובסוף סעיף 36 (ב) יבוא:
"פגיעת איבה" - כמשמעותה בחוק הגמלאות לנפגעי פעולות איבה, תש"ל-1969."
5. בחוק הגמלאות לנפגעי ספר, תשי"ז-1956, האמור בסעיף 2 יסומן "(א)" ואחריו יבוא:
"ב) אלמנה ויתום של נפגע ספר יהיו זכאים לגמלאות לפי פרק ג' 1 לחוק הביטוח הלאומי והתקנות לפיו."

דברי הסבר

3. וזו לשון סעיף 168 (א) (3) (ד) לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב]:
"א) לענין תשלום דמי ביטוח לא יראו כהכנסה....
(1)
(2)
(3) תגמולים לפי חוקי תגמולים אלה:
(ד) חוק הגמלאות לנפגעי ספר, תשי"ז-1956."
2. וזו לשון סעיף 14ב (א) לחוק התגוננות אזרחית, תשי"א-1951:
"שר הבטחון, באישור ועדת החוץ והבטחון של הכנסת, רשאי לקבוע בתקנות כי מפקד הגא מחוזי רשאי לקרוא סוגי בני אדם לחפירת תעלות להתגוננות אזרחית ולקבוע בהן תנאים לקריאה זו; מי שנקרא ונפגע תוך כדי מילוי חובתו ועקב מילוי החובה, דינו כדין נפגע ספר כמשמעותו בחוק הגמלאות לנפגעי ספר, תשי"ז-1956, ודין הפגיעה כדין פגיעת ספר כמשמעותה בחוק האמור."
מוצע כעת להקנות את הזכויות שבחוק המוצע גם למי שנפגע בעת חפירת תעלות לפי חוק ההתגוננות האזרחית אם הפגיעה אירעה ביום 6.6.67 ואילך.
3. וזו לשון סעיף 168 (א) (3) (ד) לחוק הביטוח הלאומי [נוסח משולב]:
"א) לענין תשלום דמי ביטוח לא יראו כהכנסה....
(1)
(2)
(3) תגמולים לפי חוקי תגמולים אלה:
(ד) חוק הגמלאות לנפגעי ספר, תשי"ז-1956."
4. לפי פקודת מס-הכנסה מוצע זיכוי למי שנפגע בפגיעת ספר; מוצע להעניק זיכוי כזה גם למי שנפגע בפעולת איבה.
5. מוצע שאלמנה ויתום של נפגע ספר יהיו זכאים להכשרה מקצועית ולדמי-מחיה כפי שהם ניתנים לאלמנה וליתום של נפגע בעבודה לפי חוק הביטוח ושל נפגע בפעולת איבה לפי הצעת חוק זה.

12 ס"ח תשכ"א, עמ' 169

13 ס"ח תשי"א, עמ' 78.

14 דיני מדינת ישראל, נוסח חדש 6, עמ' 120.